

WAAROM vrije creatieve activiteiten zo belangrijk zijn...

Niet door voorbedachte knutselwerkjes na te maken, maar door voluit te experimenteren zijn kinderen pas echt creatief bezig. Dat zegt cultuurpedagoog Sabine Plamper, mede-auteur van het boek *Begrijpen met je handen*. 'Bij creatieve activiteiten telt het proces, niet het resultaat.'

Creatief bezig zijn heet in jullie boek sporen maken. Waarom?

'Kinderen onderzoeken de hele dag en maken daarbij sporen die later zien waarnaar ze op zoek zijn, wat hen verbaast. Ze trekken met een stok een streep door het zand en kijken wat er gebeurt. Door te experimenteren met materialen zoals verf, lijn, kurken, kralen uit te zien.'

Waarom is het belangrijk dat kinderen daarvoor de ruimte krijgen?

'Door materialen te onderzoeken leren kinderen de wereld kennen. Als ze een spijker in hout slaan, met klei spelen of zelf een 'heksensoep' maken ontdekken ze bijvoorbeeld dat oefening kunst baart, dat als iets mislukt ze zelf een oplossing kunnen vinden. Wanneer kinderen intuïtief en vanuit hun eigen interesse krassen en lijnen maken (of creëren), verdiept hun kennis en beklijft er veel meer dan wanneer ze van volwassenen lesjes krijgen aangeboden.'

Wat is het bezwaar tegen kleurplaten of voorbedachte knutselwerkjes?

'Kinderen moeten hierbij letterlijk binnen de kaders blijven die volwassenen hebben aangegeven. Zogenaamd is iedereen gelijk, doordat alle kinderen hetzelfde kuiltje knutselen, om maar een voorbeeld te noemen. Maar ze beleven er nauwelijks plezier aan en leren ook niet veel. Bovendien blijkt uit onderzoek dat te veel kleurplaten kleuren kinderen onzeker kan maken om zelf iets te bedenken.'

Volwassenen kunnen er tegen opzien om creatieve activiteiten met kinderen te ondernemen. Hoe komt dat toch?

'Vaak schatten ze zichzelf niet creatief in en vinden ze het moeilijk om iets te bedenken. Ze hebben misschien ook negatieve jeugdervaringen op creatief gebied en geven die onzekerheid helaas vaak weer onbewust aan kinderen mee. Bovendien zien ze vaak op tegen de voorbereiding en het opruimwerk achteraf en denken ze dat een mooi eindresultaat het doel is. Terwijl gewoon spelen met klei een

manier is om je te laten verrassen wat het wordt. In eenvoudig ligt de kracht, en dat willen we met ons boek overbrengen.'

Het eindresultaat is niet belangrijk?

'Bij creatieve activiteiten telt het proces, niet het resultaat. Als je kinderen laat experimenteren, voegen ze ervaringen toe aan hun eigen leerproces en worden ze er bij en slim van. Moeten ze een product afleveren dat moet lijken op een voorbeeld, dan blokkeert dat proces. Het laat geen ruimte om te onderzoeken wat materiaal doet, hoe het voelt, of het verandert.'

En als ze nu helemaal niets ervan maken?

'Dat doet er niet toe. Wij zijn snel geneigd kinderen te stimuleren door te roepen hoe mooi we vinden wat ze doen. Maar daarmee maak je ze afhankelijk van jouw oordeel. Belangrijk is dat kinderen weten wat ze zelf mooi en leuk vinden, prettig en onprettig. Dan kunnen ze zelf beslissingen nemen, van gedachten wisselen en van elkaar leren.'

Als je wel iets wilt zeggen over wat een kind doet, wat kun je dan beter zeggen?

'De Australische pedagoog Anne Bamford beschrijft het wovmoment waarop een kind tot zijn eigen verbazing iets verrassends tegenkomt. Met 'wow' bedoelt ze de opwindung van die plezierige ontdekking. Vaak is dat moment het omslagpunt van waaruit kinderen iets nieuws gaan ondernemen. Zeg daarom liever 'wow'. 'Mooi' is een waardeoordeel. 'Wow' omschrijft het enthousiasme dat kinderen ervaren en daar deel je in.'

Wat is nog meer belangrijk bij de begeleiding van kinderen?

'Begeleid bij voorkeur non-verbaal, alsof je een pleister op je mond hebt en je handen op je rug. Om je te kunnen concentreren heb je rust en stilte nodig en kinderen ook. Leun achterover, maar wees alert. Wie loopt vast, wie durft niet? Wat kun je zeggen om dat kind op weg te helpen? Nodig kinderen met mooie materialen uit om aan de slag te gaan, maar accepteer het als ze eerst een tijdje willen

WAAROM? DAAROM!

tekst: Mandy Pijl • Foto: Sabine Plamper Kris Kras Atelier

toekijken. Hun leeftijdgenoten kunnen fijne inspiratie bieden!

Wat doe je als kinderen na tien minuten geen aandacht meer hebben?

'Dan is het goed om aandachtig te kijken naar je rol als begeleider en naar wat je te bieden. Tien minuten ben je al snel kwijt aan het opstarten, en het is niet ongewoon wanneer kinderen van anderhalf jaar na een uur nog bezig zijn. Ga bij jezelf na wat de oorzaak kan zijn. Heb je te veel gepusht? Is er voldoende ruimte voor experiment?'

Hoe belangrijk is de ruimte?

'De ideale werkplek bestaat niet. Er zullen altijd beperkingen zijn. Een aparte creatieve ruimte is fijn, maar uiteindelijk gaat het erom hoe volwassenen en kinderen met elkaar omgaan. Volwassenen bepalen de kaders die kinderen krijgen. Ze bepalen de sfeer, de tijd, de rust, de functionele ruimte.'

Jullie boek bevat prachtige foto's waarop oneindig veel materialen te zien zijn. Niet elk kindercentrum zal over zo'n voorraad beschikken. Is dat erg?

'Nee, zorg in ieder geval voor een basis. Een setje tekenspullen, goede stiften, kleurpotloden, krijtjes, verf. Stevig papier waar ze niet snel doorheen gaan. En zorg voor wat ongewone dingen, zoals rijst en bloem die je kunt mengen met verf of lijn, of voor nieuw materiaal zoals ribbelkarton of houtskool. De sensatie van met je handen in de verf zitten is heerlijk voor kinderen.'

Het is ook hét recept voor een knoeiboel.

'Als je dit soort activiteiten op kleine schaal doet kan er veel. In kleine groepjes, met kleine schaaltes. Hanteer duidelijke grenzen die

ji prettig vindt. Zo gebruik ik binnen bij het verven liever geen water, omdat het dan al snel een waterballet wordt.'

Tot welke leeftijd is het interessant om sporen te maken?

'Er is niet zoveel verschil in hoe kinderen leren en hoe volwassenen leren. Iedereen leert door te doen en krassen is zinvol voor alle leeftijden. Het is een manier om energie kwijt te raken, om op een idee te komen en geen druk te voelen om iets 'moois' te moeten maken. Zelfs volwassenen maken onbewust kraste knutselen bijvoorbeeld tijdens het telefoneren. Sporen maken, zoals krassen, is van belang voor alle leeftijden.' <

Meer weten?

Met het boek *Begrijpen met je handen* – Een andere kijk op kind en creativiteit zetten pedagoog Annet Weterings en cultuurpedagoog Sabine Plamper zich af tegen het traditionele themagerichte knutselen waarbij volwassenen laten zien hoe het moet. Ze tonen eenvoudig en uitdagend materiaal waarmee je zonder voorbeeld of thema direct met kinderen aan de slag kunt gaan. Annet Weterings schreef diverse boeken en artikelen voor de kinderopvang en het onderwijs. Sabine Plamper is cultuurpedagoog en fotograaf en heeft ruim tien jaar ervaring in het werken met jonge kinderen in ateliers op kindercentra. Ze geeft trainingen, lezingen en dagworkshops over het thema kind en creativiteit: o.a. op 9 oktober in de Centrale Bibliotheek Amsterdam. Meer informatie vind je op www.atelierenkoffier.nl